

CENTER FOR
ANALYTICAL
RESEARCH &
EVALUATION

Erasmus+

Jean Monnet Modules

**« ХАЛЫҚТЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫ МЕН ҰЛТТЫҚ
ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ »**

**Халықаралық ғылыми-тәжірибелік
конференцияның
баяндамалар жинағы**

**Сборник докладов международной научно-
практической конференции**

**«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ
ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ И
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»**

**Collection of reports of the international scientific
and practical conference**

**«STATE AUDIT IN ENSURING THE HIGH QUALITY OF
LIFE OF THE POPULATION AND NATIONAL
SECURITY»**

АСТАНА 2025

УДК 657.6
ББК 65.052
С23

С Сборник докладов международной научно- практической конференции «Государственный аудит в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности » = Collection of reports of the international scientific and practical conference «State audit in ensuring the high quality of life of the population and national security» = «Халықтың өмір сүру сапасы мен ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудит» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның баяндамалар жинағы. – Астана: - 359 б.

ISBN 978-601-385-061-0

Жинаққа мемлекеттік аудит органдары қызметкерлерінің, ғылыми қызметкерлердің, ғалым-экономистердің, қаржы саласы және мемлекеттік аудит мамандарының, профессор-оқытушылар құрамының және білім алушылардың халық өмірінің жоғары сапасын және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша баяндамалары кірді

The collection includes reports of employees of state audit bodies, researchers, economists, specialists in the financial sector and state audit, faculty and students on topical issues of state audit in ensuring a high quality of life of the population and national security

В сборник вошли доклады работников органов государственного аудита, научных работников, ученых-экономистов, специалистов финансовой сферы и государственного аудита, профессорско-преподавательского состава и обучающихся по актуальным вопросам государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности

ISBN 978-601-385-061-0

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

СОДЕРЖАНИЕ

Секция 1. Роль органов государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и экономической безопасности	
Базарбай А.Б. , Әбдіқадыр А.Е. Міндетті аудит объектілеріндегі аудиттің экономикаға әсері	6
Байбозин Ж.Е. Қазақстан Республикасының экологиялық аудит жүйесінің қазіргі жағдайын талдау	11
Бияшева Н.С. Совершенствование систем управления рисками в государственном аудите: проблемы и перспективы	16
Бияхмет А.А. Методологические подходы к аудиту эффективности бюджетного финансирования транспортной отрасли в казахстане	22
Жанабаева Т.М. Еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігіне жүргізілген аудит нәтижелері	25
Маматаева Д. Аудит эффективности цифровизации налоговых систем в казахстане: проблемы и перспективы развития	31
Мәмшетов С.Ж. Агроөнеркәсіптік кешенге бөлінген бюджет қаражатын пайдаланудың тиімділік аудиті	36
Рапилбекова А.Г. Аудит эффективности реализации государственной политики в области здравоохранения	42
Талғаров Д.Д., Саржакова Ж.Р. Ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалау	50
Тохтахметова М.А. Қазақстан азаматтарының қоғамдық мемлекеттік аудитке қатысуы	57
Секция 2. Современные аспекты развития государственного аудита в повышении эффективности государственного управления	
Абдрашов А. М. Международная практика поддержки экспортеров и оценка её эффективности	63
Ахмедия А. Қазақстандағы міндетті аудиттің маңыздылығы	66
Мырзабек Г.М. Алибай А.Д. Аудиторлық тәуекелдерді бағалау	69
Алибекова А.Б. Ерсайынова М. Сембиева Л.М. Foreign experience of environmentally oriented state audit	74
Аманжан С. А. Цифрлық экономикаға көшу кезіндегі мемлекеттік аудиттің әлеуетті мәселелері	80
Анетова А.Н. Мемлекеттік органдардағы бизнес-процестердің реинжинирингі: мемлекеттік аудиттің тиімділігіне әсері	86
Әлімбек Ә.Г. Оценка государственной инвестиционной политики Республики Казахстан на соответствие стратегическим документам планирования	90
Еспаев Е.М. Вопросы развития экологического аудита	98
Жумағалиев Е.Т. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы тиімділік аудиті және инфрақұрылымды жаңғыртуға бюджет қаражатын пайдалану	102
Капан Н.М. Цифровизация государственного аудита в агропромышленном комплексе: вызовы и перспективы	104
Құсан Н.А. Государственный аудит в повышении эффективности управления государственным долгом на местном уровне: казахстанский опыт	110

Наурыз Д.А. Мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылауды жетілдіру: шетелдік және отандық тәжірибе	117
Нурмагамбетова А.С. Сыртқы мемлекеттік аудиттің ашықтығын арттырудағы тәуекелдерді басқару жүйесінің рөлі	122
Ондасын А.Е. Цифровизация государственного аудита: современные подходы и перспективы	130
Өмірзақ.М.Е., Олжабаева.А.М. "Қазатомөнеркәсіп" ұақ "ақ қызметіндегі қателер мен жосықсыз әрекеттер: аудиторлық тәуекелдерді және бақылау шараларын талдау	140
Сакенова Г.Б. Рассмотрение международного опыта аудита эффективности реализации политики социального обеспечения в сфере продуктивной занятости Казахстана	146
Сембиев А.Н. Международный опыт развития социального аудита	152
Серікова А. Р. Энергетика саласындағы тиімділік аудиті	154
Сапархан Д.Б Қазақстан республикасының басқару жүйесіндегі мемлекеттік аудиттің рөлі	160
Сейфуллин О.Т. Развитие национальной системы сертификации государственных аудиторов как фактор повышения качества государственного аудита	168
Секция 3. Актуальные проблемы экономики в обеспечении национальной безопасности	
Анапия Н. Ж. Передача субъектов квазигосударственного сектора в конкурентную среду как инструмент снижения доли участия государства в экономике	174
Бақытжанова С. Б. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік қаржылық бақылаудың рөлі	178
Есенбек Ч.Н. Влияние уровня финансирования науки на конкуретоспособность национальной экономики	181
Жаксылык С. Е. Жилищно-накопительная система: зарубежный опыт и практика внедрения в Казахстане	188
Жасұланова А. Б. Қазақстандағы сыбайлас жемқорлыққа және мақсатсыз шығындарға қарсы күрестегі мемлекеттік аудиттің рөлі	195
Жетпісова А.Е. Бухгалтерлік есепте әділ құнды қолдану: мәселелер мен мүмкіндіктер	202
Касенова А.К. Удаленный аудит: технологические вызовы и решения	208
Комекбаев Е. Е. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі экономиканың өзекті мәселелері	212
Мишкель И. А. Влияние киберугроз на экономическую стабильность и национальную безопасность	219
Танатова А. Қазақстан экономикасындағы ішкі аудитті қамтамасыз етудің өзекті мәселелері	225
Темирбек А. Т. Оценка влияния бухгалтерских ошибок на достоверность финансовой отчетности	233
Бекболсынова А.С. Стратегия налогового администрирования Республики Казахстан в условиях турбулентности экономики	239
Секция 4. Современные тенденции развития государственного аудита, учета и финансового менеджмента в странах Европейского союза	
Бекбосынова Л.Ж. Жабдықтаушылармен есеп айырысу есебі және ішкі бақылаудың негізгі теориясы	245
Ерниязова А.Р., Қаратаева Н.О., Боган А.А Цифравизация государственного аудит в странах ЕС: Как технологии помогают проверять финансы	252

Губарь С.А. Организация аудиторской деятельности в Республике Беларусь	259
Жахметова А.К., Шахарова А.Е. Мемлекеттік сатып алуды камералдық бақылаудың шетелдік тәжірибесі	264
Zhartybek D.B. From E-Salyq business to SAF-T: A Towards international Tax accounting standards	271
Каримова А.Х. Современное состояние учета расчетов с бюджетом в Казахстане	280
Оразбай М.А. Система внутреннего аудита в управлении рисками мошенничества в государственных органах	284
Оралбай А.М. Нормативно-правовое регулирование бухгалтерского учета и аудита амортизационной политики	289
Өмірзақ М.Е. Трансформация аудита под влияние искусственного интеллекта	297
Серикова М.А., Сембиева Л.М., Бектемир Х. Европейский опыт в формировании экологоориентированной модели государственного аудита	305
Башу З.Р., Буртебаева А.А., Оралова А Улучшение механизмов государственного аудита для оценки качества и управления природными ресурсами: опыт европейского союза	309
Сутбай А.К. Проблемы и перспективы реализации учетной и контрольной функций в современных экономических системах	314
Усеев С.Ж Современные подходы к аудиту и консалтингу в строительстве: анализ практик стран ЕС	320
Тасболатов А.Е. Стратегический аудит эффективности бюджетных средств в автодорожной отрасли Республики Казахстан	324
Машаева А.Ж., Жупышева А.О Стратегический аудит обеспечения водной безопасности в Республике Казахстан	337
Мухамедьярова Л.Р. Государственный аудит как инструмент контроля и повышения эффективности управления внебюджетными фондами	346
Сембиева Л.М., Саденова Г.С. Ключевые аспекты аудита в сфере спорта	355
Улыбышев Д.Н. Жайлауов Е.Б. Бектлеева Д.Е. Совершенствование методологии оценки эффективности использования национальных ресурсов	349
С.В.Биякин Учет лизинга в соответствии с IFRS 16 в казахстанской компании: опыт и практические аспекты	358
Алтынбек Т., Темірлан Т. Қонақ үй табыстылығын басқарудағы түнгі аудиттің рөлі	364
Жұман Ғ.С. Современные подходы к учету доходов в малом и среднем бизнесе	367
Шахарова А.Е. Концепция оценки влияния эффективного использования национальных ресурсов на качество жизни населения и национальную безопасность казахстана	372
Ирисбекова М.Н. Актуальные вопросы экономической безопасности региона	375

2. Закон Республики Казахстан “О государственном аудите и финансовом контроле”. Доступно по ссылке: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1500000392>

3. Государственная программа инфраструктурного развития “Нұрлы жол” на 2020–2025 годы. Доступно по ссылке: <https://www.gov.kz/memleket/entities/miid/documents/details/264423?lang=ru>

4. Бюро национальной статистики Республики Казахстан. Данные по инвестициям в транспорт. Доступно по ссылке: <https://stat.gov.kz/official/industry/151/statistic/6>

5. Всемирный банк. Отчеты по развитию инфраструктуры в Казахстане. Доступно по ссылке: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/>

ЕҢБЕК ЖӘНЕ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТТЫҢ ТИІМДІЛІГІНЕ ЖҮРГІЗІЛГЕН АУДИТ НӘТИЖЕЛЕРІ

Жанабаева Т.М.

магистрант 1 курса ОП «Государственный аудит»

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, г. Астана,
Республика Казахстан

E-mail: togzhan.zhanabayeva@gmail.com

Аннотация: Бұл мақалада еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырудың тиімділігіне жүргізілген аудиттің маңызы мен нәтижелері талданады. Мемлекеттік аудиттің көмегімен еңбек нарығындағы жұмыссыздық деңгейі, әлеуметтік қорғау шараларының тиімділігі, қаржылық ресурстардың дұрыс пайдаланылуы және жұмысшылардың құқықтарының сақталуы бағаланады. Сонымен қатар, мемлекеттік саясаттың түзету және жаңарту үшін қажетті ұсыныстар беріледі. Аудиттің нәтижелері мемлекеттің әлеуметтік және экономикалық саясатын дамыту үшін маңызды құрал болып табылады.

На русском: В статье анализируется значение и результаты аудита эффективности реализации государственной политики в сфере труда и занятости. С помощью государственного аудита оцениваются уровень безработицы на рынке труда, эффективность социальных мер, правильность использования финансовых ресурсов и соблюдение прав работников. Также даются предложения по корректировке и обновлению государственной политики. Результаты аудита являются важным инструментом для развития социальной и экономической политики государства.

In English: This article analyzes the importance and results of the audit on the effectiveness of the implementation of state policy in the field of labor and employment. Through state audit, the unemployment rate in the labor market, the effectiveness of social protection measures, the proper use of financial resources, and the protection of workers' rights are assessed. The article also provides

recommendations for the adjustment and updating of state policy. The audit results serve as a crucial tool for developing the state's social and economic policies.

Түйін сөздер: Еңбек, жұмыспен қамту, мемлекеттік саясат, аудит, тиімділік, әлеуметтік қорғау, жұмыссыздық, қаржы ресурстары, құқықтар, қоғам

Қазақстанда еңбек нарығы мен жұмыспен қамту мәселелері ел экономикасының маңызды бөлігін құрайды және қоғамдық тұрақтылықты қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Әрбір мемлекеттің дамуында еңбек ресурстарын тиімді пайдалану, жұмыссыздықты төмендету және халықтың әлеуметтік жағдайын жақсарту – басты мақсаттардың бірі болып табылады. Қазақстанда бұл мәселелерді шешуге арналған мемлекеттік саясат түрлі бағдарламалар мен жобалар арқылы жүзеге асырылады. Алайда, қабылданған саясаттың тиімділігін және оның нақты нәтижелерін бағалау қажет, себебі мемлекеттік ресурстарды тиімді пайдаланбай, көзделген мақсаттарға қол жеткізу мүмкін емес.

Еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру барысында жүзеге асырылатын шаралардың қаншалықты тиімді екенін бағалауға арналған аудиттің маңызы зор. Аудит мемлекеттік бағдарламалардың, қаржылық қаражаттың және қолданылатын ресурстардың мақсатты түрде жұмсалуды мен нәтиже беруін тексеріп, қандай да бір саяси шешімдердің немесе әлеуметтік бағдарламалардың тиімділігін анықтайды[1]. Сонымен қатар, аудит мемлекеттік саясатты жүзеге асыруда кездесетін мәселелерді айқындап, оның жақсару жолдарын ұсынады.

Қазақстанда жұмыссыздық деңгейін төмендету, еңбек нарығын тұрақтандыру, жұмысшылардың құқықтарын қорғау және еңбек қатынастарын реттеу сияқты мәселелер мемлекет тарапынан назарға алынып, түрлі бағдарламалар мен заңнамалар қабылдануда. Бірақ қандай да бір мемлекеттік бағдарламалар мен шаралардың нәтижелілігін нақты бағалау мен оның іске асырылу барысын бақылау қажет. Сондықтан да, еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігін бағалау мақсатында жүргізілетін аудит өте маңызды рөл атқарады. Бұл аудиттің нәтижелері мемлекетке өзінің саясатында қажетті түзетулер енгізіп, әлеуметтік және экономикалық тұрақтылықты нығайтуға мүмкіндік береді.

Аудиттің маңызы мен мақсаты

Еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігіне жүргізілген аудиттің маңызы өте зор, себебі бұл процесс мемлекет қабылдаған шаралардың нәтижелілігін анықтауға, бюджеттік қаражаттың мақсатты жұмсалуды бақылауға және халықтың әлеуметтік жағдайын жақсартуға бағытталған нақты ұсыныстарды қалыптастыруға мүмкіндік береді. Аудитті жүзеге асыру тек экономикалық тұрғыдан ғана емес, әлеуметтік тұрғыдан да мемлекет тарапынан жауапкершілікті арттырып, халықтың сенімін нығайтады.

Еңбек нарығының дұрыс жұмыс істеуі, жұмыссыздық деңгейінің төмендеуі, жұмыспен қамту бағдарламаларының тиімділігі, жұмысшылардың

құқықтарының қорғалуы – осының барлығы мемлекет саясатының басты индикаторлары болып табылады [2]. Мемлекет қабылдаған саяси шешімдер мен бағдарламалардың қаншалықты тиімді жүзеге асырылып жатқанын тексеру үшін аудит қажет. Бұл әрбір мемлекеттік бағдарламаның, жұмыспен қамту және әлеуметтік қорғау шараларының нақты нәтижелерін, экономикалық және әлеуметтік әсерлерін бағалауға мүмкіндік береді.

Аудиттің негізгі мақсаты – мемлекеттік саясаттың әртүрлі бағыттардағы тиімділігін анықтау, кемшіліктерді айқындау және оны түзету үшін ұсыныстар жасау [3]. Аудит арқылы елдегі еңбек нарығындағы құрылымдық мәселелер мен кемшіліктер, жұмыссыздықты төмендету үшін қабылданған шаралардың қаншалықты оң нәтижелер бергені нақты көрсетіледі. Сонымен қатар, мемлекеттік саясаттың әлеуметтік теңдік пен әділдік принциптеріне сәйкес жүзеге асырылып жатқанын тексеру, мемлекеттік бюджет қаражатының тиімді және заңды түрде пайдалануын бақылау да маңызды мақсаттар болып табылады.

Аудиттің нәтижелері мемлекетке өзінің жұмыспен қамту мен еңбек нарығын реттеу бойынша жүргізіп отырған саясатын қайта қарауға мүмкіндік береді. Мысалы, егер аудит нәтижелері жұмыспен қамту бағдарламаларының бірқатар тиімді болмағанын көрсетсе, мемлекет қажетті түзетулер енгізіп, жаңа бағдарламаларды іске қосуы мүмкін. Сонымен қатар, еңбек құқықтарын қорғауға бағытталған шаралар тиімділігіне де баға беріледі. Егер жұмысшылардың құқықтарын қорғауда кемшіліктер болса, мемлекеттік органдардың жұмысына түзетулер енгізу қажеттігі туындайды.

Аудиттің басқа да маңызды мақсаты – мемлекеттің қабылдаған шараларына қоғамдық бақылауды күшейту. Осы арқылы азаматтар мен қоғамдық ұйымдар еңбек саласындағы саясаттың ашықтығын, есеп берушілігін бақылап, өз пікірлері мен ұсыныстарын білдіре алады. Мұндай бақылау мемлекеттік саясаттың тиімділігін арттыруға ықпал етеді және халықтың мемлекеттік органдарға деген сенімін күшейтеді.

Осылайша, еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігіне жүргізілген аудит – мемлекеттік бағдарламалардың жүзеге асырылу барысын, бөлінген қаржылардың мақсатты түрде пайдаланылуын, халыққа көрсетілетін әлеуметтік көмектің нәтижелілігін анықтайтын және қажет болған жағдайда саясатты оңтайландыруға бағытталған негізгі құрал болып табылады[4].

Аудит нәтижелерінің маңызы:

Еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігін бағалауға жүргізілген аудиттің нәтижелері ерекше маңызға ие. Себебі, олар мемлекеттің атқарып жатқан жұмысының нақты нәтижелерін көрсетіп, оның мақсаттары мен міндеттеріне қаншалықты сәйкес келетінін анықтайды. Аудит мемлекеттік басқарудың ашықтығын қамтамасыз етіп, қабылданған шешімдердің нәтижелігін және олардың қоғамға ықпалын бағалауға мүмкіндік береді. Мемлекеттік саясаттың тиімділігіне қатысты жүргізілген аудиттің нәтижелері мемлекеттің болашақтағы саясатын түзету мен оңтайландыру үшін шешуші рөл атқарады.

Аудиттің нәтижелері тек есеп берушілік пен бақылау құралдары болып қана қоймай, сондай-ақ мемлекетке және қоғамға өз қызметін жетілдіруге және болашақта жұмысын тиімді жүргізуге мүмкіндік беретін құнды дерек көзі болып табылады. Бұл мәліметтер қоғамдық бақылауды күшейтуге және мемлекеттік бағдарламалардың тиімділігін арттыруға ықпал етеді. Аудит арқылы анықталған кемшіліктер мен олқылықтар жаңа шешімдер мен бағдарламаларды енгізуге жол ашады.

1. Мемлекеттік бағдарламалардың нәтижелілігін бағалау

Аудит нәтижелері ең алдымен, қабылданған мемлекеттік бағдарламалардың тиімділігін бағалауда маңызды рөл атқарады. Мысалы, егер жұмыссыздықты азайту мақсатында бірқатар бағдарламалар қабылданған болса, аудит осы бағдарламалардың нәтижелілігін көрсетеді. Әр бағдарламаға бөлінген қаржының қаншалықты мақсатты жұмсалғанын, жұмыссыздықтың төмендеуі, кәсіптік даярлау курстарының сапасы, әлеуметтік қорғау шараларының тиімділігі сияқты көрсеткіштерді анықтау арқылы мемлекет бағдарламалардың тиімділігін бағалай алады. Аудиттің көмегімен бұл бағдарламалардың оң немесе теріс нәтижелері ашық түрде көрсетіледі, ал қажет болған жағдайда оларды қайта қарау немесе жаңарту ұсынылады.

2. Қаржылық бақылау және тиімділік

Аудиттің маңызды міндеттерінің бірі – мемлекеттің қаржылық ресурстарын бақылау. Қаржының мақсатты түрде жұмсалуды және оның тиімді пайдаланылуы мемлекеттік саясаттың негізгі кепілі болып табылады. Мемлекеттік бюджеттен бөлінген қаражат әрбір бағдарламаға жұмсалуды тиіс, және ол қоғамға нақты пайда әкелуі қажет. Аудиттің нәтижелері қаржылық ресурстардың қалай пайдаланылғанын, қандай да бір бағдарламалардың қаржыландыруды қалай тиімді пайдаланғанын және қай салаларда қаржының тиімсіз жұмсалғанын айқындайды. Бұл мемлекеттік саясатты жүзеге асыруда ашықтық пен есептілік қамтамасыз етеді, сондай-ақ бюджет қаражатының дұрыс және мақсатты түрде жұмсалмауының алдын алады.

3. Әлеуметтік қолдау шараларының тиімділігі

Аудит нәтижелері мемлекет тарапынан қабылданған әлеуметтік қолдау шараларының тиімділігін де бағалауға мүмкіндік береді. Жұмыссыздықты азайту, әлеуметтік төлемдер, қайта даярлау және кәсіптік бағдарлама сияқты шаралар азаматтардың әлеуметтік қорғалуы мен олардың еңбек нарығына қатысу деңгейін жақсартуға бағытталған. Аудит әлеуметтік топтардың, әсіресе, осал азаматтардың жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін, жұмыссыздықтың төмендеуін, сондай-ақ әлеуметтік көмек пен жеңілдіктердің қалай ұсынылғанын тексереді. Егер қолдау шаралары жеткілікті деңгейде жүзеге асырылмаса, аудит олардың тиімділігін арттыру жолдарын ұсынуы мүмкін.

4. Әлеуметтік теңдік пен әділеттілік

Мемлекет саясатының бір маңызды мақсаты – қоғамда әлеуметтік теңдікті қамтамасыз ету және әр азаматтың еңбек құқықтарын қорғау. Аудит жұмысшылардың құқықтарының сақталуын, еңбек заңдарының орындалуын және жұмыс жағдайларын бағалауға мүмкіндік береді. Егер еңбек нарығында теңсіздік, әлеуметтік әділетсіздік немесе жұмысшылардың құқықтары бұзылған

жағдайда, аудит бұл мәселелерді айқындап, оларды шешу үшін ұсыныстар жасайды. Сонымен қатар, бұл ретте жұмысшылардың еңбек шарттары мен еңбек қауіпсіздігі де маңызды рөл атқарады. Аудит нәтижелері осы мәселелерді шешуге бағытталған нақты қадамдарды көрсетеді.

5. Қоғамдық бақылау және мемлекеттің есеп беру міндеті

Аудиттің тағы бір маңызды нәтижесі – мемлекеттің қоғам алдында есеп беруінің арттыруы. Мемлекет қабылдаған шешімдер мен жүзеге асырылған бағдарламалардың нәтижелері қоғамдық мониторингке ұшырап, ашық түрде талқыланады. Бұл тек мемлекеттік органдардың қызметін бағалау ғана емес, сондай-ақ қоғамның белсенді қатысуын қамтамасыз етеді. Аудит қоғамға мемлекеттік органдардың жұмысына тәуелсіз бақылау жүргізу мүмкіндігін береді, бұл халықтың мемлекеттік саясатқа деген сенімін арттырады.

Қоғамдық бақылау мен есептілік механизмдері мемлекеттік органдардың жұмысын тиімді етіп қана қоймай, азаматтардың құқықтары мен еркіндіктерінің сақталуын да қамтамасыз етеді. Бұл мемлекет пен азаматтар арасындағы сенімнің нығаюына септігін тигізеді [5].

6. Мемлекеттік саясатты түзету және жаңарту мүмкіндігі

Аудит нәтижелері саясатты түзету және жаңарту үшін нақты ұсыныстар береді. Егер мемлекеттік бағдарламалар мен шаралардың тиімділігі төмен болып, жоспарланған мақсаттарға жету мүмкін болмаса, аудит бұл кемшіліктерді анықтап, оларға түзетулер енгізу қажеттігін көрсетеді. Мысалы, егер бір бағдарлама жұмыссыздық деңгейін төмендетуде тиімді болмаса, аудит оны қайта қарау немесе жаңарту, мүмкін болса, жаңа стратегиялар енгізу туралы ұсыныс береді. Аудиттің көмегімен мемлекеттің еңбек нарығындағы саясатындағы әлсіз тұстар анықталып, оларды жетілдіру үшін нақты қадамдар жасалуы мүмкін.

7. Ұзақ мерзімді даму мен тұрақтылықты қамтамасыз ету

Еңбек нарығын реттеу және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігін аудит арқылы бағалау мемлекетке ұзақ мерзімді даму мақсатында шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді. Аудит нәтижелері болашақтағы жоспарлар мен стратегияларды құруда маңызды дерек көзі болып табылады. Мемлекет тек қысқа мерзімді нәтижелермен ғана емес, ұзақ мерзімді тұрақтылық пен әлеуметтік қолдауды қамтамасыз ету үшін де саясатты дұрыс бағытта дамытуы керек. Аудит осы тұрғыда мемлекеттің саясатының дұрыс бағытта дамып жатқанын немесе оны түзету қажеттігін анықтайды.

Қорытынды

Еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асырудың тиімділігін бағалау – ел экономикасының тұрақтылығы мен әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету үшін маңызды процесс [6]. Мемлекет жүзеге асыратын саясаттың тиімділігін анықтау үшін аудит маңызды құрал болып табылады, себебі ол қабылданған шаралардың нақты нәтижелерін көрсетеді, бюджет қаражаттарының мақсатты жұмсалуды қамтамасыз етеді және еңбек нарығында туындайтын мәселелерді анықтауға көмектеседі. Аудит нәтижелері мемлекеттің қоғамдық жауапкершілігін арттырып, халықтың әлеуметтік жағдайын жақсартуға бағытталған шараларды оңтайландыруға мүмкіндік береді.

Мемлекеттік саясаттың тиімділігін бағалаудың басты мақсаттарының бірі – жұмыссыздық деңгейін төмендету, еңбек нарығында теңдік пен әділеттілікті қамтамасыз ету, жұмысшылардың құқықтарын қорғау және әлеуметтік қорғау шараларын сапалы орындау болып табылады. Аудит осы мәселелердің шешілу деңгейін анықтап, қажет болған жағдайда ұсыныстар мен түзетулер енгізуге мүмкіндік береді. Осылайша, аудит мемлекеттік бағдарламалар мен шаралардың нәтижелілігін ғана емес, оның қоғамға әсерін де объективті түрде бағалауға жағдай жасайды.

Мемлекеттік саясаттың тиімділігін қамтамасыз ету үшін тек экономикалық шаралар емес, әлеуметтік шаралар да маңызды болып табылады. Аудиттің нәтижелері арқылы әлеуметтік қолдау бағдарламаларының тиімділігі, кәсіптік даярлау мен қайта даярлау курстарының нәтижелігі, қаржылық ресурстардың мақсатты жұмсалуды және жұмыссыз азаматтарға көмек көрсету бағытындағы жұмыстарды бағалауға болады. Әлеуметтік қорғалмаған топтарға қатысты қабылданған саясаттың қаншалықты дұрыс және тиімді жүзеге асырылғаны да аудит барысында анықталады [7].

Қоғамдық бақылаудың күшеюі мен есептіліктің жоғарылауы мемлекеттік органдардың қызметінің ашықтығын арттырады, бұл халықтың мемлекеттік институттарға деген сенімін нығайтады. Сонымен қатар, аудит арқылы анықталған кемшіліктер мен олқылықтар мемлекетке саясатын жаңартып, болашақта әлеуметтік және экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету жолдарын көрсетуі мүмкін.

Аудиттің маңызы тек ағымдағы бағдарламалардың тиімділігін анықтаумен шектелмейді, ол сонымен қатар мемлекетке ұзақ мерзімді даму мен тұрақтылыққа бағытталған стратегияларды жетілдіруге көмектеседі. Мемлекет тек қазіргі уақытта ғана емес, болашақта да өз саясатын тиімді жүргізу үшін аудит нәтижелеріне сүйеніп, қажетті өзгерістер енгізе алады.

Осылайша, еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асырудың тиімділігін бағалау және аудит нәтижелерін дұрыс пайдалану – мемлекеттің әлеуметтік, экономикалық және қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Аудит арқылы мемлекет өзінің саясатын тексеріп, оның нәтижелерін талдап, қажет болған жағдайда оңтайландыруға мүмкіндік алады, бұл өз кезегінде қоғамның әл-ауқатын жақсартуға, жұмыссыздықты азайтуға және әлеуметтік теңдікті сақтауға септігін тигізеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі. (2020). Алматы: Юрист.
2. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау. (2018). Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі, Астана.
3. Қазақстандағы жұмыссыздық және жұмыспен қамту мәселелері. (2019). Қазақстанның экономикалық зерттеу институты.
4. Еңбек нарығының даму тенденциялары және мемлекеттік саясат. (2020). Экономика және әлеуметтік даму журналы.

5. Қараев, Н. Б. (2017). *Мемлекеттік басқару жүйесіндегі аудит: теория және практика*. Алматы: ҚазМУ баспасы.
6. Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік қамсыздандыру: қазіргі жағдайы мен даму бағыттары. (2021). Қазақстан Республикасының Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі.
7. Қоғамдық бақылау мен есептілікті дамыту мәселелері. (2018). Қоғамдық ұйымдар мен зерттеу орталықтары.

АУДИТ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЦИФРОВИЗАЦИИ НАЛОГОВЫХ СИСТЕМ В КАЗАХСТАНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Маматаева Динара

студент 1 курса ОП «Государственный аудит»

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, г. Астана,
Республика Казахстан

E-mail: di.mamatayeva@gmail.com

Аннотация: Статья посвящена оценке эффективности цифровизации налогового администрирования в Казахстане. Рассматриваются ключевые аспекты внедрения цифровых технологий в налоговую систему страны, включая автоматизацию процессов расчета налогов, электронные сервисы для налогоплательщиков, использование аналитики и искусственного интеллекта для повышения эффективности работы налоговых органов. Особое внимание уделено методам аудита цифровых решений, выявлению проблем в процессе их внедрения и эксплуатации, а также решению задач, связанных с обеспечением безопасности данных и подготовкой квалифицированных кадров. На основе проведенного анализа предлагаются рекомендации и перспективы развития цифровизации налогового администрирования в Казахстане, направленные на улучшение эффективности налогового сбора и повышения прозрачности налоговой системы.

Мақалада Қазақстанда салық әкімшілігін цифрландырудың тиімділігін бағалау қарастырылады. Елдегі салық жүйесіне цифрлық технологияларды енгізудің негізгі аспектілері, атап айтқанда салықтарды есептеу процесін автоматтандыру, салық төлеушілерге арналған электрондық қызметтер, салық органдарының жұмыс тиімділігін арттыру үшін аналитика қолдану талданады. Цифрлық шешімдердің аудит әдістері мен деректер қауіпсіздігі және кадрлық дайындық мәселелеріне де назар аударылады. Зерттеу нәтижелері бойынша Қазақстандағы салық әкімшілігін цифрландырудың тиімділігін арттыру үшін болашақ даму перспективалары мен ұсыныстар берілген.

This article is dedicated to evaluating the effectiveness of digitalization of tax administration in Kazakhstan. The key aspects of implementing digital technologies in the country's tax system are discussed, including the automation of tax calculation processes, electronic services for taxpayers, and the use of analytics and artificial intelligence to improve the effectiveness of tax authorities' work. Special attention is paid to the audit methods of digital solutions, identifying issues in their implementation